

УДК 657.6

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЗА МСФЗ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТОРА

Карпачова Ольга Володимирівна,
аспірант Університету банківської справи

e-mail: olga.owlblack@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-7163-2177

Анотація. Актуальним питанням на початку виконання завдання з аудиту є інформаційне забезпечення аудитора, яке стане базою для його якісної роботи. Таким базисом при аудиті підприємств, що складають свою звітність як за національними стандартами, так і за міжнародними стандартами, є облікова політика підприємства. Аудит облікової політики допомагає встановити відповідність міжнародним стандартам і чинним законодавчим актам, а також характеру діяльності підприємства. Тобто головною ціллю при аудиті облікової політики є вивчення внутрішніх документів підприємства, що регулюють питання організації і ведення бухгалтерського обліку.

Як показує аудиторська практика, підприємства, що перейшли на міжнародні стандарти, здебільшого не мають облікової політики, яка би повністю відповідала вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Досліджено облікову політику, складену відповідно до вимог міжнародних стандартів, як інструмент інформаційного забезпечення аудитора. Досліджено ціль і завдання аудиту облікової політики. Розглянуто вимоги міжнародних стандартів до облікової політики і розкриття інформації про неї. Сформувано висновок щодо важливості облікової політики як інформаційного забезпечення аудитора.

Ключові слова: аудит, МСФЗ, інформаційне забезпечення, фінансова звітність, облікова політика.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 0; бібл.: 8.

IFRS ACCOUNTING POLICY AS AN AUDITOR'S INFORMATION

Karpachova Olga,
Ph. D. student
Banking University

e-mail: olga.owlblack@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-7163-2177

Abstract. An important issue at the beginning of the audit task is the information support of the auditor, which will be the basis for work. Such a basis for the audit of enterprises that prepare their reports according to both national standards and international standards is the company's accounting policy. An audit of accounting policies helps to establish compliance with international standards and applicable laws, as well as the nature of the enterprise. That is, the main purpose of the audit of accounting policy is to study the internal documents of the enterprise governing the organization and conduct of accounting.

As auditing practice shows, companies that have moved to international standards in most cases do not have an accounting policy that would fully meet the requirements of international financial reporting standards. The auditor in performing the task of auditing the following accounting policy must establish the presence of a management order to adopt the accounting policy of the enterprise; determine the compliance of the adopted accounting policy with the requirements of international standards and current legislation; to study compliance with the assumptions and requirements established by regulatory documents when developing an order on accounting policy; to investigate the completeness of the disclosure of selected in the formation of accounting policies of accounting methods that significantly affect the assessment and decision-making of users of accounting, analyze and evaluate the general and specific elements of accounting policy.

This article explores the accounting policies developed in accordance with the requirements of international standards as an information support of the auditor. The purpose and objectives of the audit of accounting policies are studied. The requirements of international standards for accounting policy and disclosure are considered. The conclusion on the importance of accounting policy as information support of the auditor is formed.

Keywords: audit, IFRS, information support, financial report, accounting policy.

JEL Classification B26

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 0; bibl.: 8.

УЧЕТНАЯ ПОЛИТИКА ПО МСФО КАК ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ АУДИТОРА

Карпачева Ольга Владимировна,

аспирант Университета банковского дела

e-mail: olga.owlblack@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-7163-2177

Аннотация. Актуальным вопросом в начале выполнения задания по аудиту является информационное обеспечение аудитора, которое станет базой для его качественной работы. Таким базисом при аудите предприятий, составляющих свою отчетность как по национальным стандартам, так и по международным стандартам, является учетная политика предприятия. Аудит учетной политики помогает установить соответствие международным стандартам и действующим законодательным актам, а также характера деятельности предприятия. То есть главной целью при аудите учетной политики является изучение внутренних документов предприятия, регулирующих вопросы организации и ведения бухгалтерского учета.

Как показывает аудиторская практика, предприятия, перешедшие на международные стандарты, в большинстве случаев не имеют учетной политики, которая бы полностью отвечала требованиям международных стандартов финансовой отчетности.

Исследовано учетную политику, составленную в соответствии с требованиями международных стандартов как инструмент информационного обеспечения аудитора. Исследованы цель и задачи аудита учетной политики. Рассмотрены требования международных стандартов к учетной политике и раскрытие информации о ней. Сформирован вывод о важности учетной политики как информационного обеспечения аудитора.

Ключевые слова: аудит, МСФО, информационное обеспечение, финансовая отчетность, учетная политика.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 0; библи.: 8.

Вступ. Головним та одним із перших етапів при виконанні аудиту є перевірка облікової політики підприємства. Облікова політика як об'єкт дослідження може показати, чи дотримується підприємство принципів ведення бухгалтерського обліку, коректність відображення бухгалтерських операцій тощо.

Основою для аудиторського дослідження облікової політики є внутрішня документація підприємства, у тому числі організаційно-нормативна документація, внутрішні правила і регламенти, проекти організації бухгалтерського обліку, документація на організацію автоматизованого ведення обліку, облікова документація, бухгалтерська звітність.

Отже, аудит облікової політики є одним із важливих питань аудиту фінансової звітності підприємства, що дозволяє швидко визначити особливості обліку підприємства, методи, принципи і підходи, що застосовуються при складанні фінансової звітності. Таким чином, для аудитора облікова політика є інформаційною базою, в якій сформовано правила відображення господарських операцій і результатів фінансової діяльності, що використовуються в ході перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності з метою висловлення думки про їхню достовірність в усіх суттєвих аспектах.

Підприємства в обліковій політиці мають відобразити конкретні методи і способи організації та форми бухгалтерського обліку, що прийняті підприємством, із урахуванням загальних правил і особливостей господарської діяльності. Тому зміст облікової політики безпосередньо впливає на вибір напрямів аудиту,

а отже, і на зміст плану, і програми аудиту, характер і послідовність застосування аудиторських процедур.

На практиці аудитори часто виявляють, що облікова політика підприємства має формальний характер і часто містить інформацію, яка дублює вимоги міжнародних стандартів без адаптації до специфіки господарської діяльності такого підприємства.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Питанням аудиту облікової політики приділяли значну увагу такі вчені: А. І. Глушаченко, А. Ж. Пшенична, П. Є. Житний, С. І. Дерев'янка, Н. П. Кузик, С. О. Олійник та інші.

А. І. Глушаченко вважає, що ознайомлення з діяльністю підприємства аудиторіві треба розпочинати з вивчення змісту облікової політики підприємства, що дозволить швидко скласти точний план перевірки з урахуванням специфіки фінансово-господарської діяльності і стану підприємства [1].

А. Ж. Пшенична стверджує, що центральне місце в перевірці системи бухгалтерського обліку посідає вивчення облікової політики та основних принципів ведення бухгалтерського обліку, тобто взаємозв'язку обліку з управлінням, його інформаційного забезпечення.

У процесі перевірки встановлюється відповідність обраної підприємством облікової політики характеру й умовам діяльності цього підприємства, а також чинним правилам діяльності підприємства і загальновищезгаданим процедурам [2].

П. Є. Житний наголошує на тому, що облікова політика підприємств сприяє формуванню системи інформаційного забезпечення управлінських рішень [3].

С. І. Дерев'янка, Н. П. Кузик і С. О. Олійник зазначають на внутрішню документацію, з якою допоможе ознайомитися процедура аудиту облікової політики [4].

Отже, можна зробити висновок, що сучасні вчені наголошують на важливості аудиту облікової політики. Але слід зазначити, що питання важливості аудиту облікової політики за міжнародними стандартами досі не досліджено повною мірою, особливо якщо розглядати аудит облікової політики як інформаційне забезпечення аудитора. Не можна застосовувати процедури і методи аудиту облікової політики за національними стандартами для аудиту облікової політики, складеної відповідно до вимог міжнародних стандартів. Міжнародні стандарти мають свої вимоги до складання облікової політики, а це значить, що облікова політика має свій базис інформаційного забезпечення для аудитора.

Головною метою дослідження є аналіз облікової політики, складеної відповідно до вимог міжнародних стандартів як інструмент інформаційного забезпечення аудитора.

Результати дослідження. Облікова політика передбачає побудову інформаційної системи, за якої управлінські рішення, ухвалені на основі інформації показників звітності, є обґрунтованими й ефективними.

У зв'язку з цим облікова політика підприємства є об'єктом перевірки на всіх етапах аудиту бухгалтерської звітності — від планування до формування висновку [5].

Відповідно до міжнародних стандартів обліковою політикою є конкретні принципи, основи, домовленості, правила і практика, застосовані підприємством при складанні та поданні фінансової звітності [6].

Отже, аудит облікової політики допоможе аудиторові дослідити організацію та порядок ведення обліку на підприємстві, а також коректність підготовки, складання і подання фінансової звітності.

Аудит облікової політики передбачає ознайомлення із затвердженими при формуванні облікової політики:

- робочого плану рахунків бухгалтерського обліку, що містить застосовувані підприємством клієнтом рахунки, які потрібні для організації і ведення синтетичного та аналітичного обліку активів, власного капіталу і забезпечення зобов'язань;
- форми первинних облікових документів, типові форми яких не затверджені на законодавчому рівні, форми внутрішньої звітності;
- методи оцінки окремих видів майна і зобов'язань;
- порядок проведення інвентаризації майна і зобов'язань;
- особливості документообігу і обробки облікової інформації;
- порядок контролю процесів, господарських операцій підприємства [4].

Документом, у якому фіксуються положення облікової політики, є наказ керівника підприємства. При цьому з метою зіставлення даних при веденні бухгалтерського обліку підприємство повинно забезпечити незмінність протягом поточного року прийнятої методології відображення окремих господарських операцій та оцінки майна. Зміна положень облікової політики на наступний звітний рік повинна бути обґрунтована й відображена у Примітках до фінансової звітності.

На вибір і обґрунтування облікової політики впливають такі фактори:

- форма власності й організаційно-правова форма діяльності підприємства;
- вид діяльності;
- обсяг діяльності, середньооблікова численність працюючих;
- співвідношення із системою оподаткування;
- ступінь свободи діяльності в умовах ринкових відносин;
- стратегія фінансово-господарського розвитку;
- наявність матеріальної бази;
- система інформаційного забезпечення підприємства;
- рівень кваліфікації бухгалтерського персоналу;
- система матеріальної зацікавленості в ефективності роботи підприємства і матеріальної відповідальності за коло виконуваних обов'язків [2].

Відповідно до визначення облікової політики було сформовано завдання з аудиту облікової політики:

- установити наявність наказу (розпорядження) керівника про прийняття облікової політики підприємства;
- визначити відповідність прийнятої облікової політики вимогам законодавства і Міжнародних стандартів фінансової звітності;
- вивчити дотримання при розробленні наказу про облікову політику припущень і вимог, установлених нормативними документами;
- дослідити повноту розкриття обраних при формуванні облікової політики способів ведення бухгалтерського обліку, що істотно впливають на оцінку й ухвалення рішень користувачами бухгалтерської звітності;
- перевірити наявність посадових інструкцій, наявність та ефективність затвердженої системи документообігу, вибір форми ведення бухгалтерського обліку, встановлений порядок проведення інвентаризації майна і зобов'язань, затверджений робочий план рахунків бухгалтерського обліку;
- проаналізувати й оцінити загальні й конкретні елементи облікової політики.

Відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності облікова політика підприємства повинна бути складена відповідно до МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», метою

якого є визначення критеріїв до обрання та змінювання облікових політик разом з обліковим підходом і розкриттям інформації про зміни в облікових політиках, зміни в облікових оцінках та виправлення помилок.

Вимоги до розкриття інформації про облікові політики регулюється МСБО 1 «Подання фінансової звітності». Далі буде розглянуто вимоги міжнародних стандартів до облікової політики і розкриття інформації про неї.

В обліковій політиці, якщо є конкретні вимоги міжнародних стандартів до застосування конкретної операції, іншої події або умови, то такі вимоги повинні бути чітко зазначені в такій обліковій політиці. Але якщо міжнародні стандарти не мають конкретних вимог до застосування будь-якої операції, то управлінський персонал має застосовувати професійне судження під час розроблення та застосування облікової політики, щоб інформація була доречною і достовірною для потреб користувачів з ухвалення економічних рішень і відповідала концептуальним вимогам [6].

Тому треба зазначити, якщо в обліковій політиці управлінський персонал застосовує своє професійне судження, то аудиторів треба бути більш обачним і дослідити, на чому ґрунтується таке судження. Наприклад, це може бути звична практика попередніх подій.

Також аудиторів треба звертати увагу на послідовність застосування облікових політик. Підприємство має обирати і застосовувати свої облікові політики послідовно для подібних операцій та подій. Якщо аудитором виявлено порушення послідовності, то підприємство повинно пояснити причину таких відхилень.

Одним із важливих пунктів при аудиті облікової політики є перевірка змін у такій обліковій політиці. Підприємство змінює свою облікову політику, тільки якщо зміна вимагається міжнародними стандартами або призводить до того, що фінансова звітність надає достовірну і доречнішу інформацію про вплив операцій та інших подій на фінансову звітність. Якщо підприємство обліковує зміну в обліковій політиці, яка є наслідком першого застосування міжнародних стандартів, то така зміна обліковується відповідно до положень перехідного періоду відповідних стандартів.

Отже, аудиторів треба перевірити при застосуванні нових стандартів коректність відображення обліку відповідно до перехідних положень. А якщо підприємство змінило облікову політику відповідно до свого професійного судження, то перевірити обґрунтованість і відповідність до міжнародних стандартів такої зміни.

Також важливим є перевірка коректності розкриття інформації про облікову політику. При дослідженні облікової політики аудиторів варто звернути увагу на те, щоб підприємство розкривало інформацію у примітках до фінансової звітності про основи оцінки, застосовані у фінансовій звітності (історична собівартість, поточна вартість, чиста вартість реалізації,

справедлива вартість або сума очікуваного відшкодування тощо), оскільки основа, за якою підприємство складає фінансову звітність, значно впливає на здійснюваний користувачами аналіз. Якщо підприємство у фінансовій звітності застосовує більше ніж одну основу, наприклад, якщо переоцінюються конкретні класи активів, достатнім є позначення категорій активів і зобов'язань, до яких застосовано кожну з основ обраної оцінки. Відповідно до міжнародних стандартів обліковими оцінками за справедливою вартістю є складні фінансові інструменти, якими не торгують на відкритому ринку, виплати на основі акцій, нерухомість або обладнання, утримувані для продажу, забезпечення майбутніх виплат персоналу за відпустками та іншими гарантіями, гудвіл і нематеріальні активи, придбані в разі об'єднання бізнесу, операції, що передбачають обмін активами чи зобов'язаннями без грошової компенсації. Іншими обліковими оцінками є резерв сумнівних боргів, старіння запасів, гарантійні зобов'язання, метод амортизації або строк корисної експлуатації активів, забезпечення балансової вартості інвестиції, якщо існує невизначеність її очікуваного відшкодування, результат довгострокових контрактів, витрати, які виникають унаслідок результатів судових розглядів [7].

Наприклад, якщо в обліковій політиці підприємства зазначено, що всі основні засоби обліковуються за історичною вартістю і справедливою вартістю без зазначення конкретних класів, то це означає, що керівництво підприємства не розуміє методики обліку, а це вже є «червоним прапором» для аудитора і ставить під сумнів коректність складання фінансової звітності.

Аудитор обов'язково повинен перевірити наявність розкриття підприємством інформації про його облікові політики щодо податків на прибуток, включаючи ті, що застосовуються до відстрочених податкових зобов'язань та активів. Якщо підприємство має значні закордонні господарські одиниці або операції в іноземній валюті, то повинно бути розкрито інформацію про облікові політики щодо визнання прибутків і збитків від курсових різниць. У викладі суттєвих облікових політик або в інших примітках підприємство повинно розкривати інформацію про застосування професійного судження управлінським персоналом щодо операцій, які мають суттєвий вплив на суми, визнані у фінансовій звітності [8].

Проаналізувавши фактори, що впливають на формування облікової політики, зроблено висновок, що при аудиті облікової політики аудитор повинен ураховувати специфіку підприємства. Аудитор може зробити висновок про правильність ведення облікової політики лише тоді, коли вона відображає коректність і правильність операцій.

Висновки. У ході дослідження облікової політики, складеної відповідно до вимог міжнародних стандартів як інформаційного забезпечення аудитора, зроблено висновок, що облікова політика є найважливішим

базисом та інструментом інформаційного забезпечення аудитора.

Аудит облікової політики та інформації про облікову політику є одним із головних об'єктів аудиторської перевірки. У процесі перевірки встановлюється відповідність обраної підприємством облікової політики характеру й умовам діяльності підприємства, а також відповідності міжнародним стандартам. Аналіз облікової політики дасть аудиторіві можливість скласти досить повне уявлення про господарську діяльність підприємства і правильність складання фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів. Аудитор також повинен перевірити не тільки відповідність відображення господарських операцій відповідно до облікової політики, а ще й пра-

вильність складання самої облікової політики відповідно до міжнародних стандартів.

Головним висновком нашого дослідження є те, що облікова політика відіграє важливу роль при аудиті будь-якого підприємства. Аудитор при виконанні аудиту повинен перш за все перевірити облікову політику. При перевірці облікової політики на відповідність вимогам міжнародних стандартів аудитор повинен оформити робочий документ, чек, лист, де буде зазначено результати дослідження облікової політики.

Правильність оформлення робочих документів при аудиті облікової політики за міжнародними стандартами є досить актуальним питанням, яке потребує подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Глушаченко А. І. Сучасні аспекти облікової політики сільськогосподарських підприємств та її застосування при аудиті / А. І. Глушаченко // Вісник СНАУ. Економіка та менеджмент. — 2005. — Вип. 6—7. — С. 150—156.
2. Пшенична А. Ж. Аудит : навч. посібник / А. Ж. Пшенична. — Київ : Центр учбової літератури, 2008. — 320 с.
3. Житний П. Вплив організаційних аспектів облікової політики на фінансову стійкість банку / П. Житний, В. Тищенко // Економіст. — 2007. — № 8. — С. 56—59.
4. Дерев'янка С. І. Аудит : навч. посібник / С. І. Дерев'янка, Н. П. Кузик, С. О. Олійник та ін. — Київ : «Центр учбової літератури», 2016. — 380 с.
5. Баєвська Л. Л. Особливості облікової політики та її вплив на фінансову звітність інтегрованих підприємств / Л. Л. Баєвська // Облік і фінанси АПК. — 2005. — № 5. — С. 16—21.
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс] // Законодавство України. — Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text.
7. Карпачова О. В. МСФЗ: короткий курс для практиків : посібник / О. В. Карпачова, С. Я. Зубілевич, О. І. Мазіна, С. А. Рогозний, О. О. Дядюн. — Харків : ТОВ «Фактор-друк», 2020. — 364 с.
8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс] // Законодавство України. — Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013.

References

1. Glushachenko, A. I. (2005). Suchasni aspekty oblikovoi polityky silskohospodarskykh pidpriemstv ta yii zastosuvannya pry audyti [Modern aspects of accounting policy of agricultural enterprises and its application in auditing]. *Visnyk SNAU. Ekonomika ta menedzhment* — *Visnyk of SNAU. Economics and Management*, 6—7, 150—156 [in Ukrainian].
2. Pshenychna, A. Zh. (2008). *Audyt [Audit]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
3. Zhytnyi, P., & Tyshchenko, V. (2007). Vplyv orhanizatsiinykh aspektiv oblikovoi polityky na finansovu stiikist banku [Influence of organizational aspects of accounting policy on the financial stability of the bank]. *Ekonomist* — *Economist*, 8, 56—59. Kyiv [in Ukrainian].
4. Derevianko, S. I., Kuzyk, N. P., & Oliinyk, S. O. (et al.). (2016). *Audyt [Audit]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
5. Baievskaya, L. L. (2005). Osoblyvosti oblikovoi polityky ta yii vplyv na finansovu zvitnist intehrovanykh pidpriemstv [Peculiarities of accounting policy and its impact on the financial reporting of integrated enterprises]. *Oblik i finansy APK — Accounting and Finance of AIC*, 5, 16—21 [in Ukrainian].
6. Verkhovna Rada Ukrainy. (n. d.). Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 8 «Oblikovi polityky, zminy v oblikovykh otsinkakh ta pomylky» [International Accounting Standard 8 «Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors»]. *Zakonodavstvo Ukrainy — Legislation of Ukraine*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020 [in Ukrainian].
7. Karpachova, O. V., Zubilevych, S. Ya., Mazina, O. I., Rohoznyi, S. A., & Diadiun, O. O. (2020). *MSFZ: korotkyi kurs dlia praktykiv [IFRS: a short course for practitioners]*. Kharkiv: TOV «Faktor-druk» [in Ukrainian].
8. Verkhovna Rada Ukrainy. (n. d.). Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 1 «Podannia finansovoi zvitnosti» [International Accounting Standard 1 «Presentation of Financial Statements»]. *Zakonodavstvo Ukrainy — Legislation of Ukraine*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text [in Ukrainian].